

การเสริมสร้างบทบาทการเป็นเครือข่ายของอาสาสมัครในงานสวัสดิการสังคมเพื่อช่วยเหลือ
ผู้ประสบปัญหาทางสังคม : กรณีสำนักงานพัฒนาสังคมและความ
มั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย (อพม.จ.สุโขทัย)

Strengthening the Role of Volunteer Networks in Social Welfare Work to Help
People with Social Problems: a Case of the Sukhothai Provincial Social
Development and Human Security Office (SSDHO)

ณัฐพร นุ่มพรม¹ ธนัสถา โรจนตระกูล²

Nattaporn Noomphrom, Tanastha Rojanatrakul

บทคัดย่อ (Abstract)

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความคิดเห็นของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัยต่อบทบาทการปฏิบัติงาน การจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้ประสบปัญหาทางสังคม และ 2) ศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จังหวัดสุโขทัย การวิจัยใช้วิธีแบบผสมผสาน โดยการวิจัยเชิงปริมาณ มีกลุ่มตัวอย่าง 277 คน ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ เก็บข้อมูลจากอาสาสมัครใน 9 อำเภอ และวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพมีผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 15 คน ใช้การสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความเพื่อสร้างข้อสรุปแบบอุปนัย

ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทการปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.90) ด้านการเฝ้าระวัง และช่วยเหลือมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด โดยเฉพาะการส่งต่อ รองลงมาคือ การให้ความช่วยเหลือและการชี้เป้า ส่วนด้านการส่งเสริมและพัฒนาอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยผู้เชื่อมโยงประสานงานมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือการร่วมจัดกิจกรรมและการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และ 2) ปัญหาอุปสรรคหลักมี 4 ประเด็น ได้แก่ ความซับซ้อนของปัญหาสังคม ทรัพยากรไม่เพียงพอ การประสานงานล่าช้า และข้อจำกัดด้านความรู้/ข้อมูล โดยเฉพาะปัญหาใหม่ เช่น หนี้สินและสุขภาพจิต ที่ต้องพึ่งพาผู้เชี่ยวชาญและการส่งต่อ รวมถึงข้อจำกัดด้านเวลา งบประมาณ และบุคลากร ส่งผลให้การช่วยเหลือไม่ทั่วถึง และแนวทางเสริมสร้างการปฏิบัติงาน ได้แก่ การพัฒนาความรู้เฉพาะทางและทักษะที่จำเป็น การเสริมสร้างเครือข่ายความร่วมมือ สนับสนุนทรัพยากร และจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ ความรวดเร็ว และความยั่งยืนในการปฏิบัติงาน

Received: 2026-02-23 Revised: 2026-04-16 Accepted: 2026-04-19

¹ หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์และการพัฒนาท้องถิ่น มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม; Bachelor of Master of Public Administration, Program in Public Administration, Faculty of Social Sciences and Local Development, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok, E-mail: bow120639@gmail.com

² อาจารย์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม พิษณุโลก; Lecturer, Bachelor of Master of Public Administration, Pibulsongkram Rajabhat University, Phitsanulok E-mail: tanastha.r@psru.ac.th

คำสำคัญ (Keywords) : อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์; สวัสดิการสังคม;
ผู้ประสบปัญหาทางสังคม

Abstract

This research article aimed to: (1) examine the opinions of Social Development and Human Security Volunteers in Sukhothai Province regarding their operational roles in providing social welfare services to individuals experiencing social problems; and (2) investigate the problems, obstacles, and guidelines for improving their social welfare performance. A mixed-methods approach was employed. The quantitative component involved a sample of 277 volunteers across nine districts, using a questionnaire as the research instrument. Data were analyzed using descriptive statistics. The qualitative component included in-depth interviews with 15 key informants, and the data were analyzed through interpretative analysis to generate inductive conclusions.

The findings revealed that: (1) the overall level of operational roles in social welfare provision was high ($\bar{x} = 3.90$). The highest mean score was found in surveillance and assistance, particularly in referral services. This was followed by providing assistance and case identification. The aspect of promotion and development was also at a high level, with coordination roles having the highest mean, followed by participation in activities and information dissemination. (2) Four major challenges were identified: the complexity of social problems, insufficient resources, delayed coordination, and limitations in knowledge and information. Emerging issues such as debt and mental health problems required specialized expertise and referral mechanisms. Constraints related to time, budget, and personnel also limited the comprehensiveness of assistance. Recommended strategies for strengthening performance included enhancing specialized knowledge and essential skills, fostering collaborative networks, increasing resource support, and establishing knowledge-sharing platforms to improve efficiency, responsiveness, and sustainability in social welfare operations.

Keywords: Social Development and Human Security Volunteers; Social Welfare;
People with Social Problems

บทนำ (Introduction)

ปัจจุบันการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าสูง หากประชาชนมีคุณภาพและคุณธรรม จะช่วยสร้างสังคมที่มีความสุข มั่นคง และเข้มแข็ง ในทางกลับกัน หากขาดคุณภาพชีวิตและเผชิญปัญหาสังคม เช่น ความยากจน การขาดโอกาสทางการศึกษา และปัจจัยพื้นฐานในการดำรงชีวิต ย่อมส่งผลกระทบต่อความไม่มั่นคงของประเทศ ดังนั้น การจัดสวัสดิการสังคมจึงเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีตั้งแต่เกิดจนตาย ครอบคลุมด้านที่อยู่อาศัย ครอบครัวยุทธศาสตร์ สุขภาพ และการศึกษา ซึ่งรัฐบาลทั่วโลกต่างให้ความสำคัญและกำหนดเป็นนโยบายเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนและเสริมสร้าง

ความมั่นคงของประเทศ โดยเนื้อหาในบทนี้จะนำเสนอความหมาย ความสำคัญ องค์ประกอบ รูปแบบ และหลักการของงานสวัสดิการสังคมทั้งในระดับทั่วไปและบริบทของประเทศไทย (วันทนี วาสิกะสิน และคณะ, 2550: 25) กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ เป็นหน่วยงานหลักด้านสังคม ทำหน้าที่พัฒนาคุณภาพชีวิต สร้างความเป็นธรรมและความเสมอภาค พร้อมส่งเสริมความมั่นคงของครอบครัวและชุมชน ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะกลุ่มเปราะบาง กระทรวงฯ ดำเนินงานเชิงนโยบายของรัฐบาลแบบบูรณาการ ร่วมกับทุกภาคส่วน และส่งเสริม อพม. เป็นกลไกสำคัญในการเชื่อมโยงงานสวัสดิการสังคมสู่ระดับพื้นที่ เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงสิทธิอย่างทั่วถึง เป็นธรรม และมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน (กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์, 2548) ซึ่งสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย มีบทบาทในการจัดสวัสดิการสังคมและคุ้มครองสิทธิของกลุ่มเป้าหมาย เช่น เด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ คนพิการ และผู้ด้อยโอกาส เพื่อให้ประชาชนเข้าถึงสวัสดิการอย่างทั่วถึงและดำรงชีวิตอย่างมีศักดิ์ศรี ในการดำเนินงานเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาสังคม ควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพชีวิต โดยบูรณาการความร่วมมือกับภาคีทั้งภาครัฐและเอกชนในระดับพื้นที่ และมี อพม. เป็นกลไกสำคัญในการเฝ้าระวัง ชี้เป้า และขับเคลื่อนงานสวัสดิการสังคมให้เข้าถึงประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสุโขทัย, 2563)

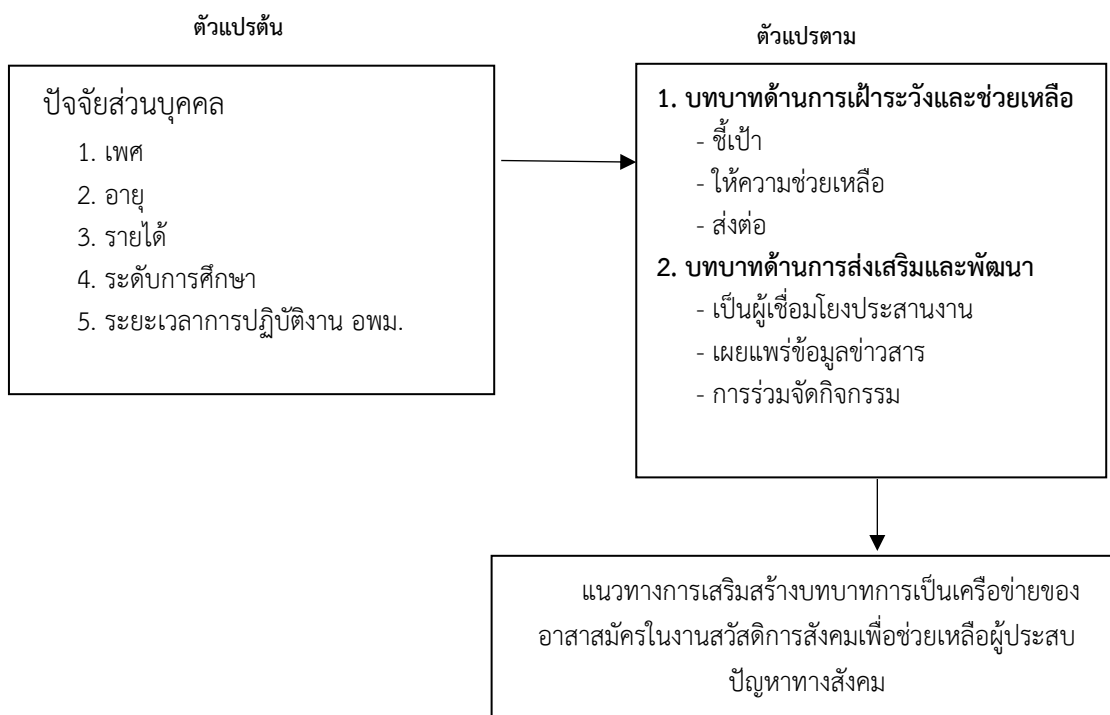
ในปีงบประมาณ 2568 สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย ได้รับการจัดสรรงบประมาณเพื่อช่วยเหลือและจัดสวัสดิการสังคมแก่กลุ่มเป้าหมาย โดยการดำเนินงานจำเป็นต้องลงพื้นที่เยี่ยมบ้านเพื่อประเมินสภาพปัญหาและสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีข้อจำกัดด้านเวลา จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ในการร่วมตรวจสอบข้อเท็จจริง โดยเฉพาะในกรณีเร่งด่วนหรือพื้นที่ห่างไกล และพบว่า อพม. บางส่วนยังขาดความต่อเนื่องในการปฏิบัติงาน รวมถึงโอกาสประสบการณ์ และองค์ความรู้ ส่งผลให้จำนวนผู้ปฏิบัติงานจริงในแต่ละปีไม่สม่ำเสมอ ดังนั้น ผู้ศึกษาจึงเห็นความจำเป็นในการพัฒนาเสริมสร้างบทบาทและศักยภาพของอพม. เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่ผลการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมที่มีประสิทธิผลยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทของอพม. ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติงาน ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานของกระทรวงการพัฒนาสังคม และความมั่นคงของมนุษย์ รวมทั้งการเสริมสร้างบทบาทของอพม. ในการเป็นเครือข่ายในการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้ประสบปัญหาทางสังคม ซึ่งอาจนำไปสู่การส่งเสริมบทบาทของอพม. ในการเป็นเครือข่ายที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน (สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย, 2568)

จากความเป็นและความสำคัญตามที่กล่าวมาแล้วข้างต้น ผู้วิจัยสนใจจะทำวิจัย เรื่องการเสริมสร้างบทบาทการเป็นเครือข่ายของอาสาสมัครในงานสวัสดิการสังคมเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคม: กรณีสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย (อพม.จ.สุโขทัย) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัยต่อบทบาทการปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมในการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคม รวมถึงศึกษาปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ตลอดจนเพื่อเสนอแนวทางในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายอาสาสมัครให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่อง อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพชีวิตของประชาชนและการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืนในระดับพื้นที่ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objectives)

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัยต่อบทบาทการปฏิบัติงาน การจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้ประสบปัญหาทางสังคมโดยอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย
2. เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรคและแนวทางพัฒนาการปฏิบัติงานด้านสวัสดิการสังคมของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย

กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methodology)

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods Research) ประกอบด้วย การวิจัยเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถตอบวัตถุประสงค์การวิจัยได้อย่างชัดเจน ดังนี้

1. ขอบเขตของการวิจัย

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมีขอบเขตด้านเนื้อหา ดังนี้ มุ่งศึกษาความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของ อพม. ได้แก่ บทบาทด้านการเฝ้าระวังและช่วยเหลือ ประกอบด้วย การชี้เป้า การให้ความช่วยเหลือ และการส่งต่อ และบทบาทด้านการส่งเสริมและพัฒนา ประกอบด้วย เป็นผู้เชื่อมโยงประสานงาน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และการร่วมจัดกิจกรรม (กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ, 2559: 13-14) ศึกษาปัญหาอุปสรรคการปฏิบัติงานของ อพม. และแนวทางการเสริมสร้างบทบาทการเป็นเครือข่ายของอาสาสมัครในงานสวัสดิการสังคมเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคม

1.2 ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่างแบ่งเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่

กลุ่มวิจัยเชิงปริมาณ คือ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในจังหวัดจังหวัดสุโขทัย (อพม.จ.สุโขทัย) ใน 9 อำเภอ จำนวน 965 คน และคำนวณกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรสำเร็จของTaro Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และที่ระดับความคลาดเคลื่อน $\pm 5\%$ จะได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 277 คน

กลุ่มวิจัยเชิงคุณภาพ คัดเลือกโดยวิธีการแบบเจาะจง คือ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย จำนวน 10 คน เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย จำนวน 2 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน

1.3 ขอบเขตด้านพื้นที่ การวิจัยครั้งนี้กำหนดพื้นที่ศึกษา คือ จังหวัดสุโขทัย

1.4 ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ทำการศึกษาและดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างเดือนสิงหาคม พ.ศ. 2568 ถึง เดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2569

1.5 ขอบเขตด้านตัวแปร ตัวแปรต้น คือ คุณลักษณะของ อพม. ประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงาน อพม. และตัวแปรตาม คือ บทบาทด้านการเฝ้าระวังและช่วยเหลือ ได้แก่ ชี้เป้า ให้ความช่วยเหลือ และส่งต่อ และบทบาทด้านการส่งเสริมและพัฒนา ได้แก่ เป็นผู้เชื่อมโยงประสานงาน เผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร และการร่วมจัดกิจกรรม

2. เครื่องมือในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย

เชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสอบถามแบบเลือกตอบ (Check list) ส่วนที่ 2 ความคิดเห็นต่อบทบาทหน้าที่ของ อพม. เป็นแบบสอบถามแบบชนิดประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale) และ ส่วนที่ 3 ปัญหาอุปสรรคการปฏิบัติงานของ อพม. เป็นคำถามแบบปลายเปิด โดยการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือใน 2 ด้าน ได้แก่ (1) ตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน และ (2) คำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป แบบสอบถามได้รับการทดลองใช้ (Try-out) กับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด และคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยสูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient)

เชิงคุณภาพ ใช้แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้างเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล สำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องกับอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัยและผู้นำชุมชน ประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสัมภาษณ์ ส่วนที่ 2 เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของอพม.และปัญหาอุปสรรคการปฏิบัติงานของ อพม. และ ส่วนที่ 3 เป็นความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการเสริมสร้างบทบาทการเป็นเครือข่ายของอาสาสมัครในงานสวัสดิการสังคมเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคม

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

เชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามจากอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ในจังหวัดจังหวัดสุโขทัยที่ปฏิบัติงานในสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ ใน 9

อำเภอ โดยจะพิจารณาตามความสะดวกของประชากรตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการตอบสอบถาม และรอเก็บแบบสอบถามทันที จำนวน 277 ชุด

เชิงคุณภาพ เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interviews) กับกลุ่มผู้ให้ข้อมูลหลัก ได้แก่ อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย จำนวน 10 คน กลุ่มที่มีความเกี่ยวข้อง ได้แก่ เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย จำนวน 2 คน และผู้นำชุมชน จำนวน 3 คน รวมทั้งสิ้น 15 ราย

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

เชิงปริมาณวิเคราะห์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

เชิงคุณภาพวิเคราะห์ด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) โดยจัดกลุ่มและจำแนกข้อมูลตามประเด็นสำคัญที่กำหนดไว้ตามกรอบแนวคิดการวิจัย

ผลการวิจัย (Research Results)

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อศึกษาความคิดเห็นของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย ต่อบทบาทการปฏิบัติงาน การจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้ประสบปัญหาทางสังคมโดยอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามการวิจัยได้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 283 คน มีลักษณะทั่วไป ดังนี้

1.1 ด้านเพศ พบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ส่วนใหญ่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 รองลงมาคืออายุระหว่าง 30-40 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 27.9 อายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 และน้อยที่สุดคืออายุระหว่าง 41-50 ปี และ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 12

1.2 ด้านอายุ พบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ส่วนใหญ่มีอายุน้อยกว่า 30 ปี จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 29.0 รองลงมาคืออายุระหว่าง 30-40 ปี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 27.9 อายุระหว่าง 51-60 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 17.7 และน้อยที่สุดคืออายุระหว่าง 41-50 ปี และ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 12.7

1.3 ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 5,000-10,000 บาท จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 54.4 รองลงมาคือรายได้ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 30.1 รายได้ 10,001-15,000 บาท จำนวน 29 คน คิดเป็นร้อยละ 10.2 รายได้ 15,001-20,000 บาท จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 และน้อยที่สุดคือมีรายได้มากกว่า 20,000 บาท จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 2.1

1.4 ด้านระดับการศึกษา พบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) มีวุฒิการศึกษาในระดับมัธยมศึกษา/ปวช. มากที่สุด จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 53.4 รองลงมาคือ ระดับต่ำกว่าประถมศึกษา จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 30.4 ระดับปริญญาตรี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 9.5 ระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 5.6 และน้อยที่สุดคือ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.1

1.5 ด้านระยะเวลาการปฏิบัติงาน พบว่า อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ส่วนใหญ่ปฏิบัติหน้าที่เป็น อพม. เป็นเวลา 1-3 ปี จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 49.1 รองลงมาคือ ระยะเวลาไม่น้อยกว่า 1 ปี จำนวน 57 คน คิดเป็นร้อยละ 20.1 ระยะเวลา 10 ปีขึ้นไป จำนวน 43 คน คิดเป็น ร้อยละ 15.2 ระยะเวลา 4-6 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 และน้อยที่สุดคือ ระยะเวลา 7-9 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 7.1

2. การวิเคราะห์บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย (อพม. จังหวัดสุโขทัย) ครอบคลุม 2 ด้าน ผลการวิจัยสรุปได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นการเสริมสร้างบทบาทการเป็นเครือข่ายของอาสาสมัครในงานสวัสดิการสังคม เพื่อช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคม : กรณีสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย (อพม.จ.สุโขทัย) (n=283)

ลำดับ	ระดับความคิดเห็นการเสริมสร้างบทบาทการเป็นเครือข่ายของอาสาสมัครในงานสวัสดิการสังคมเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคม : กรณีสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย (อพม.จ.สุโขทัย)	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
	บทบาทด้านการเฝ้าระวังและช่วยเหลือ	3.88	0.704	มาก
1	ด้านชี้เป้า	3.83	0.717	มาก
2	ด้านให้ความช่วยเหลือ	3.90	0.765	มาก
3	ด้านส่งต่อ	3.91	0.784	มาก
	บทบาทด้านการส่งเสริมและพัฒนา	3.92	0.753	มาก
1	ด้านผู้เชื่อมโยงประสานงาน	3.95	0.768	มาก
2	ด้านเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร	3.89	0.812	มาก
3	ด้านการร่วมจัดกิจกรรม	3.93	0.813	มาก
รวม		3.90	0.703	มาก

จากตารางที่ 1 พบว่า บทบาทหน้าที่ของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ภาพรวมโดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ บทบาทด้านการเฝ้าระวังและช่วยเหลือ โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.88 โดยพบว่า ด้านส่งต่อ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.91 รองลงมา คือ ด้านให้ความช่วยเหลือ มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.90 และด้านชี้เป้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.83 ตามลำดับ และ บทบาทด้านการส่งเสริมและพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.92 โดยพบว่า ด้านผู้เชื่อมโยงประสานงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเท่ากับ 3.95 รองลงมา คือ ด้านการร่วมจัดกิจกรรม มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.93 และด้านเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.89 ตามลำดับ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.)

จากการศึกษา พบว่า ปัญหาอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่ตามบทบาทของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เพื่อการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้ประสบปัญหาทางสังคมมี 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) การเปลี่ยนแปลงและความซับซ้อนของปัญหาทางสังคม โดยเฉพาะปัญหาสังคมรูปแบบใหม่ เช่น ปัญหาหนี้สินครัวเรือน และปัญหาด้านสุขภาพจิตของประชาชนในชุมชนที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องอาศัยความรู้เฉพาะทางและกระบวนการช่วยเหลือที่ซับซ้อนมากขึ้น 2) ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ได้แก่ เวลา งบประมาณ และบุคลากร เนื่องจาก อพม. ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในลักษณะอาสาสมัครควบคู่กับการกิจส่วนตัว ทำให้ไม่สามารถทุ่มเทเวลาได้อย่างเต็มที่ อีกทั้งงบประมาณและทรัพยากรสนับสนุนในการดำเนินกิจกรรมยังมีอยู่อย่างจำกัด ส่งผลให้การช่วยเหลือในบางกรณีไม่สามารถดำเนินการได้อย่างรวดเร็วหรือครอบคลุม 3) ข้อจำกัดด้านการประสานงานและกระบวนการช่วยเหลือ ซึ่งการแก้ไขปัญหาทางสังคมในหลายกรณีจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายหน่วยงาน ทำให้กระบวนการดำเนินงานมีความซับซ้อนและอาจเกิดความล่าช้าในการให้ความช่วยเหลือ และ 4) ข้อจำกัดด้านความรู้และการเปิดเผยข้อมูลของผู้ประสบปัญหา โดยพบว่า อพม. บางรายยังขาดความรู้เฉพาะทางในการจัดการปัญหาบางประเภท ขณะเดียวกัน ผู้ประสบปัญหาบางส่วนไม่กล้าเปิดเผยข้อมูลหรือปัญหาที่แท้จริง เนื่องจากความอับอายหรือความกังวล ส่งผลให้การช่วยเหลือไม่สามารถดำเนินการได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนวทางการเสริมสร้างการปฏิบัติงานในการจัดสวัสดิการสังคมของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) เพื่อพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่ายสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย

จากการศึกษาพบว่า แนวทางสำคัญในการพัฒนาและเสริมสร้างบทบาทการเป็นเครือข่ายของ อพม. เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและข้อจำกัดดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยแนวทางหลัก ดังนี้ 1) การพัฒนาความรู้และทักษะเฉพาะทางอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการฝึกอบรมเชิงลึกด้านทักษะดิจิทัล การให้คำปรึกษา การประเมินปัญหาทางสังคม และการจัดการปัญหาที่มีความซับซ้อน เช่น ปัญหาหนี้สินครัวเรือน และสุขภาพจิต ซึ่งจะช่วยให้อาสาสมัครสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมั่นใจ ถูกต้อง และสอดคล้องกับบริบทปัญหาที่เปลี่ยนแปลงไป 2) การเสริมสร้างศักยภาพการทำงานเชิงเครือข่ายและการประสานงานระหว่างหน่วยงาน โดยควรส่งเสริมการสื่อสาร การทำงานร่วมกันอย่างใกล้ชิดระหว่าง อพม. หน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน และภาคีเครือข่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อลดความซ้ำซ้อนของกระบวนการทำงาน ลดความล่าช้า และเพิ่มความต่อเนื่องในการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคม 3) การสนับสนุนทรัพยากรอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง ทั้งในด้านงบประมาณ อุปกรณ์ เครื่องมือ และระบบการทำงานที่ชัดเจน รวมถึงการพิจารณาค่าตอบแทนหรือแรงจูงใจที่เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของอาสาสมัคร ซึ่งจะส่งผลให้การช่วยเหลือสามารถดำเนินการได้อย่างครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และ 4) การสร้างพื้นที่การเรียนรู้และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ร่วมกับภาคีเครือข่าย เพื่อถอดบทเรียนจากทั้งความสำเร็จและความล้มเหลวในการปฏิบัติงาน อันจะนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการทำงานที่เหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายสวัสดิการสังคมในระดับชุมชน

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

1. ผลการศึกษาด้านบทบาทการปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมให้แก่ผู้ประสบปัญหาทางสังคมของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย พบว่า โดยภาพรวมอาสาสมัครมีบทบาท

การปฏิบัติงานอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า อพม. ปฏิบัติงานใกล้ชิดชุมชน จึงสามารถรับรู้ปัญหาและความต้องการของกลุ่มเปราะบางได้อย่างรวดเร็วและแม่นยำ ทำหน้าที่เป็นด่านหน้าในการเฝ้าระวังทางสังคม รวบรวมข้อมูล และประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งผลให้การช่วยเหลือตรงกับสภาพปัญหาจริง พร้อมให้ความช่วยเหลือเบื้องต้น เช่น ให้คำปรึกษา แนะนำทรัพยากร และสนับสนุนการดำรงชีวิตและยังทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญและเครือข่ายต่าง ๆ เพื่อให้การช่วยเหลือเป็นไปอย่างตรงจุด มีการติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ทำให้เกิดความครอบคลุมและยั่งยืน อีกทั้งมีบทบาทสำคัญในการส่งต่อผู้ประสบปัญหาอย่างเป็นระบบ โดยจัดเตรียมข้อมูลครบถ้วนและติดตามผลหลังการส่งต่อ อีกทั้งยังเป็นกลไกเชื่อมโยงและประสานงานระหว่างบุคคล หน่วยงาน และชุมชน ช่วยลดความซ้ำซ้อนในการทำงาน พร้อมทั้งเผยแพร่ข้อมูลสิทธิและบริการสังคมให้เข้าถึงได้ง่าย และมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมและพัฒนาชุมชน ส่งเสริมความเข้มแข็งของสังคมในระดับพื้นที่ โดยภาพรวมบทบาทของ อพม. อยู่ในระดับมากในทุกด้าน ทั้งการเฝ้าระวัง ช่วยเหลือ ส่งต่อ ประสานงาน และพัฒนาชุมชน อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัยมีบทบาทการปฏิบัติงานด้านการจัดสวัสดิการสังคมในระดับสูงและครอบคลุมหลายมิติ ซึ่งสามารถเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานด้านสวัสดิการสังคมของรัฐและการพัฒนาสังคมในระดับชุมชนได้อย่างมี ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุจิตรา ฉันทวิลาส (2564) ที่พบว่า ลักษณะวิธีแนวทางการสร้างเครือข่ายของ อพม. นั้น มีจุดเริ่มต้นของการรวมเป็นเครือข่ายเกิดจาก การรักในงานด้านจิตอาสา คัดเลือกจากหมู่บ้านหรือชุมชน การชักจูงแนะนำการเข้าร่วมด้วยตนเอง มีบทบาทหน้าที่คล้ายกับที่ทำอยู่มีวิสัยทัศน์เป้าหมายที่เหมือนกัน โดยมีรูปแบบขั้นตอนที่เริ่มมาจากการประเมินคนในพื้นที่ การหาหรือชักชวน คนที่มีใจรักในงานด้านจิตอาสา เสียสละทำงานเพื่อประโยชน์ส่วนรวม กำหนดเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของเครือข่ายอย่างชัดเจน ผ่านการบริหารจัดการเครือข่าย คือ การตั้งวิสัยทัศน์หรือเป้าหมายของเครือข่ายร่วมกัน ชัดเจนในหน้าที่ วางแผนร่วมกัน รับฟังความคิดเห็นของกันและกัน ประสานงานระหว่างสมาชิกตลอด มีความเท่าเทียมกันมีการกำหนดเป้าหมายในการทำงาน มีกติการ่วมกัน รู้สึกและรับรู้ถึงเหตุผลในการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย เกิดความรู้สึกผูกพัน บริหารในความสัมพันธ์ลักษณะของเพื่อนหรือพี่

2. ผลการศึกษา พบว่า อพม. ประสบปัญหาอุปสรรคหลัก ๆ อยู่ 4 ด้าน คือ 1) ความซับซ้อนของปัญหาสังคมรูปแบบใหม่ เช่น หนี้สินและสุขภาพจิต 2) ข้อจำกัดด้านทรัพยากร ทั้งเวลา งบประมาณ และบุคลากร 3) ข้อจำกัดด้านการประสานงานที่มีความซับซ้อนและล่าช้า และ 4) ข้อจำกัดด้านความรู้เฉพาะทาง รวมถึงการที่ผู้ประสบปัญหาไม่เปิดเผยข้อมูล ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่า อุปสรรคเหล่านี้ส่งผลให้การช่วยเหลือไม่ทั่วถึงและไม่ทันทั่วถึง จึงจำเป็นต้องพัฒนาศักยภาพอาสาสมัคร เสริมทรัพยากร และปรับปรุงระบบความร่วมมือระหว่างหน่วยงานให้มีความคล่องตัวมากขึ้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการช่วยเหลืออย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ วิลาสินี วงศ์อำมตย์ (2566) ที่พบว่า ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานของ อพม. มี 6 ประการ คือ ทักษะคติของผู้บริหารและเจ้าหน้าที่ในการไม่ให้ความสำคัญกับบทบาท อพม. ในการปฏิบัติงานร่วมกับกระทรวง พม. เท่าที่ควร ปัญหาด้านการพัฒนาศักยภาพ อพม. ข้อจำกัดและความแตกต่างด้านศักยภาพในการปฏิบัติงานของ อพม. ขาดการสนับสนุนงบประมาณและเครื่องมือในการปฏิบัติงานอย่างเหมาะสม สวัสดิการสนับสนุนการปฏิบัติงานของ อพม. ยังไม่เหมาะสม และเท่าเทียมกับอาสาสมัครของส่วนราชการอื่น กระบวนการและวิธีการช่วยเหลือกลุ่มเป้าหมายของกระทรวง พม. มีความล่าช้า ปัญหาการบูรณาการ/การประสานงานระหว่างหน่วยงานภายในกระทรวง พม. (3) ความต้องการสวัสดิการสนับสนุนการปฏิบัติงานของ อพม. ได้แก่ สวัสดิการที่เป็นเงิน ได้แก่ ค่าตอบแทนรายเดือนในการดำเนินงานตามภารกิจของ

กระทรวง พม. ค่าพาหนะเดินทาง ค่าวัสดุอุปกรณ์และสาธารณูปโภคศูนย์ประสานงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (ศปง. อพม.) สวัสดิการที่ไม่ใช่เงิน ได้แก่ การพัฒนาศักยภาพ การเชิดชูเกียรติสิทธิประโยชน์การรักษาพยาบาล การประกันภัย การจัดตั้งกองทุนสวัสดิการหรือชมรม อพม. และเครื่องแต่งกาย อพม.

3. แนวทางเสริมสร้างการปฏิบัติงานของ อพม. พบว่า การที่จะพัฒนาเครือข่ายสวัสดิการสังคม มีแนวทางประกอบอยู่ด้วยกัน 4 ด้าน ดังนี้ การพัฒนาความรู้เฉพาะทาง การเสริมศักยภาพการทำงานเชิงเครือข่าย การสนับสนุนทรัพยากรและแรงจูงใจ และการสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากว่าแนวทางดังกล่าวมุ่งยกระดับศักยภาพอาสาสมัครทั้งด้านความรู้ ทักษะ และการประสานงาน เพื่อให้สามารถรับมือกับปัญหาสังคมที่ซับซ้อน เช่น หนี้สินและสุขภาพจิต ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตลอดจนการทำงานร่วมกันของภาคีเครือข่ายและการสนับสนุนที่เพียงพอ จะช่วยลดความซ้ำซ้อน เพิ่มความรวดเร็วในการช่วยเหลือและส่งเสริมให้เครือข่ายสวัสดิการสังคมมีความเข้มแข็งและยั่งยืนในระดับพื้นที่ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของนันท์วัฒน์ ช่วยชูหนู และปิยากร หวังมหาพร (2564: 14-29) ที่พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จังหวัดชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก แนวทางการพัฒนาการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดชุมพร ประกอบด้วยแนวทางในการพัฒนาความสัมพันธ์ผลในการดำเนินงานในด้านบุคลากร ด้านการสร้างเครือข่ายการทำงานด้านสวัสดิการและด้านการบริหารงาน

องค์ความรู้ที่ได้จากการวิจัย (Research Knowledge)

การเสริมสร้างบทบาทการเป็นเครือข่ายของอาสาสมัครในงานสวัสดิการสังคมเพื่อช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคม : กรณีสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย (อพม.จังหวัดสุโขทัย) นั้นจะสำเร็จได้เนื่องจากปัจจัยหลายด้าน ได้แก่ (1) ด้านการเฝ้าระวังและช่วยเหลือ โดยด้านชี้เป้ามีจุดเด่นในการแจ้งหรือรายงานผู้มีความเสี่ยงได้อย่างทันทั่วทั้ง (2) ด้านการให้ความช่วยเหลือเน้นการประสานงานกับอาสาสมัครหรือชุมชนเพื่อให้การช่วยเหลือครอบคลุมและต่อเนื่อง (3) ด้านการส่งต่อสามารถเชื่อมโยงผู้ประสบปัญหา กับหน่วยงานที่ให้ความช่วยเหลือเชิงลึกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกัน (4) ด้านการส่งเสริมและพัฒนา โดยด้านผู้เชื่อมโยงประสานงานสามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างบุคคลองค์กร และชุมชนได้อย่างเข้มแข็ง (5) ด้านการเผยแพร่ข้อมูลสามารถให้ข้อมูลสิทธิและทรัพยากรได้อย่างถูกต้อง และ (6) ด้านการร่วมจัดกิจกรรมสามารถประสานงานกับเครือข่ายเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น

ข้อเสนอแนะการวิจัย (Research Suggestions)

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 พัฒนาระบบการทำงานเชิงเครือข่ายและการประสานงานในระดับพื้นที่ควรที่จะต้องจัดให้มีระบบการประสานงานที่ชัดเจนระหว่าง อพม. หน่วยงานภาครัฐ ผู้นำชุมชน และองค์กรภาคี เช่น การจัดประชุมเครือข่ายเป็นระยะ หรือการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลร่วมกัน เพื่อให้การช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาดำเนินไปอย่างรวดเร็ว ต่อเนื่อง และลดความซ้ำซ้อนของการทำงาน

1.2 จัดทำฐานข้อมูลผู้ประสบปัญหาทางสังคมและระบบติดตามผลการช่วยเหลืออย่างเป็นรูปธรรม ควรที่จะต้องพัฒนาฐานข้อมูลกลางในระดับจังหวัดหรืออำเภอ เพื่อใช้ในการบันทึกข้อมูล การส่งต่อ และการติดตามผลการช่วยเหลือผู้ประสบปัญหาทางสังคม ซึ่งจะช่วยให้มีความแม่นยำในการช่วยเหลือและสนับสนุนการวางแผนการทำงานของ อพม. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1.3 ส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันและการถอดบทเรียนจากการปฏิบัติงานของ อพม. ควรที่จะต้องจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้หรือชุมชนแห่งการเรียนรู้ (Community of Practice) ระหว่าง อพม. และภาคีเครือข่าย เพื่อถอดบทเรียนจากประสบการณ์จริง นำไปสู่การพัฒนารูปแบบการทำงานที่เหมาะสมกับบริบทพื้นที่ และเสริมสร้างความเข้มแข็งของเครือข่ายสวัสดิการสังคมในระดับชุมชนอย่างยั่งยืน

2. ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรที่จะต้องศึกษาวิจัยเชิงเปรียบเทียบบทบาทและการปฏิบัติงานของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในจังหวัดหรือพื้นที่ที่มีบริบททางสังคมแตกต่างกัน เพื่อให้ได้ข้อค้นพบที่หลากหลายและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในวงกว้างมากขึ้น

2.2 ควรที่จะต้องศึกษาวิจัยเชิงลึกหรือเชิงคุณภาพเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของอาสาสมัครและภาคีเครือข่าย รวมถึงผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับผู้ประสบปัญหาทางสังคม เพื่อสะท้อนภาพการดำเนินงานจริงและนำไปสู่การพัฒนารูปแบบการจัดสวัสดิการสังคมที่เหมาะสมและยั่งยืน

เอกสารอ้างอิง (References)

- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2548). **ระเบียบกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ว่าด้วย อาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ พ.ศ. 2548**. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (อัคราเน)
- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2559). **คู่มือการปฏิบัติงานอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.)**. กรุงเทพฯ: กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.
- นันท์วัฒน์ ช่วยชูหนู และปิยากร หวังมหาพร. (2564). การพัฒนาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของอาสาสมัครสำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) จังหวัดชุมพร. **วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์**. 7(1): 14-29.
- วิลาสินี วงศ์อำมาตย์. (2566). **การมีส่วนร่วมของอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ในการจัดสวัสดิการสังคม**. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- วันทนี วาสิกะสิน, สุรางค์รัตน์ วศินารมย์ และ กิตติพัฒน์ นนทปัทมดลย์. (2550). **ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับสวัสดิการสังคมและสังคมสงเคราะห์**. พิมพ์ครั้งที่ 6. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.
- สุจิตรา ฉันทวิลาศ. (2564). **การสร้างเครือข่ายอาสาสมัครพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ (อพม.) ในพื้นที่อำเภอเลาขวัญ จังหวัดกาญจนบุรี**. การค้นคว้าอิสระรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขาสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย. (2563). **รายงานผลการดำเนินงานด้านการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ จังหวัดสุโขทัย**. สุโขทัย: สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย.

สำนักงานพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย. (2568). **แผนการดำเนินงานและการจัด
สวัสดิการสังคม จังหวัดสุโขทัย ประจำปีงบประมาณ 2568**. สุโขทัย: สำนักงานพัฒนาสังคมและ
ความมั่นคงของมนุษย์จังหวัดสุโขทัย.

Taro Yamane. (1973). **Statistics: an introductory analysis**. New York: Harper. & Row